Написав Марта Шокало
Субота, 15 листопада 2014, 23:16



Джерело: ВВС Україна

Артем Чапай вдруге бере участь у конкурсі Книга року ВВС. У 2011 його тревелог "Подорож із Мамайотою в пошуках України" увійшов до фінальної п'ятірки. Цього року у довгому списку - його перший художній роман "Червона зона".

В інтерв'ю ВВС Україна автор розповів, як йому так яскраво вдалося змалювати поневіряння головного героя роману і чому його перший художній твір не є класичною антиутопією, хоч і нагадує її.

Артем Чапай: "Червона зона" - це книжка про світ, в якому доведено до крайнощів деякі речі, які ми бачимо в реальному житті. Передусім ідеться про розподіл на дуже багатих і на дуже бідних людей. На жаль, в Україні він доволі сильний. І поки що не видно, щоб він послаблювався. Можна сказати, що це – антиутопія. Але це не класична антиутопія, адже в ній насправді йдеться про сучасність, а не про майбутнє. Хоча умовний час книжки перенесений у майбутнє – для того, щоб в одному місці можна було зібрати всі ті реалії, з якими я стикався в різних місцях світу. Під час подорожей Мексикою, Гватемалою, під час подорожей Україною, а також те, що я щодня бачу в Україні. Це власний досвід і досвід інших людей, з якими я стикаюся як журналіст. Все це зведено в одне місце і в один час. Але насправді це книжка про сучасність, передусім про сучасність українську, але вона властива не лише Україні.

ВВС Україна: У вашій книзі світ поділений на зони – червоні і зелені. Чим вони відрізняються?

Артем Чапай: Зелені зони – це, умовно, успішні, багаті. Червоні зони – це ті, де немає особливого порядку, безпеки для людей – фінансової, фізичної. У книжці є багато посилань на досвід Іраку, Афганістану, Ізраїлю, Палестини, Мексики і Сполучених Штатів.

ВВС Україна: Мене найбільше вразило те, як ви зображуєте побутові негаразди головного героя – як він потіє, миється у канаві, спить у кіоску, його постійно переслідує відчуття бруду. Ви так натурально це змалювали. Ви самі таке пережили?

Артем Чапай: У мене був період у житті, коли я місяць жив у кіоску, в якому працював. Був напівбездомним. Чому я так це описував? Я усвідомлював, що зараз книжка конкурує передусім з телебаченням. Мені дуже подобається, як свого часу Хемінгуей писав: коли він пише, як іде по лісу, то ніби відчуває, як своїми мокасинами ступає по хвої. Це те, що може передати книжка, і не може передати візуальне мистецтво. Книжка – це більше вимірів для дотику, для запаху, для температури. Я намагався, щоб книжка діяла на фантазію і на всі можливі почуття читача. Книжка – це досвід, який людина переживе і він залишиться з нею так, ніби це її власний досвід.

ВВС Україна: Прочитавши "Червону зону", складається враження, що у вас дуже песимістичний погляд на життя...

Артем Чапай: Це песимістичний опис якихось побутових деталей. Але якщо ми подивимося на стосунки людей, то в принципі всі, крім головного героя, – це дуже хороші люди. Головний герой неоднозначний. У мене немає класичного поділу на героя і антигероя. Мені таке не подобається. Я вже говорив, що це не класична антиутопія, тому що там – люди перестають бути людьми. Якщо ми візьмемо для прикладу Орвелла, де всі всіх бояться, всі всіх ненавидять, і навіть коли там любов, то її може зламати система. Тут інакше. Тут немає системи як такої, це просто опис можливої ситуації, але люди залишаються людьми і дуже хорошими людьми. Тому я б сказав, що моя книжка оптимістична. Бо навіть у випадку, коли люди поставлені на межі виживання, на межі тваринного існування, вони не стають тваринами, вони залишаються людьми. Вони

залишаються тими, хто любить, створює дружбу, допомагає одне одному. Це книжка передусім про солідарність. Солідарність людей, які борються за свої власні права.

ВВС Україна: Чи можна сказати, що Вас в Україні, яку Ви так похмуро змальовуєте, утримують саме людські стосунки?

Артем Чапай: У житті є не тільки жах. Такі книжки пишуться для того, щоб цей жах не став повною реальністю. Насправді в книжці змальовується демократична система, в якій є вибори, в якій тобі ніби ніхто не заважає розбагатіти. Але при цьому забувають, що стартові умови у кожного різні… Це мене найбільше допікає. Це книжка про те, що кожен може досягти успіху. Цією фразою вона і закінчується. Це одна з найлицемірніших фраз нашого суспільства. Кожен може досягти успіху, але якою ціною. Ця книжка частково про ціну успіху.

ВВС Україна: Сюжетна лінія "Червоної зони" ніби обривається. Хочеться дізнатися, а що ж там далі, як складеться життя головного героя, його дівчини. Ви не збираєтеся писати продовження?

Артем Чапай: Я в жодному разі не писатиму продовження. Я не хочу писати суто комерційну літературу із сіквелаим і пріквелами.

ВВС Україна: Що для Вас означає премія Книга року ВВС?

Артем Чапай: Зараз в Україні – це єдина більш-менш нормальна премія. Вона мені імпонує, бо мої книжки тільки в ній і брали участь.

ВВС Україна: Хто Ваші улюблені письменники?

Артем Чапай: Мені подобається техніка Хемінгуея, але не те, про що він пише. Автор, який найдовше залишається найулюбленішим – це Чехов, саме як письменник, а не

драматург. Подобаються деякі твори Горького, люблю Стейнбека - мені дуже подобаються його "Грона гніву". А також - Генріх Белль, Курт Вонегут.

ВВС Україна: Раніше Ваші книги були описами Ваших подорожей. Що Вас спонукало перейти на художню прозу?

Артем Чапай: Я захотів вийти за межі свого досвіду. Раніше я писав лише тревелоги. З одного боку, ти обмежений тільки своїм досвідом. З іншого боку - тим, що про справжніх людей ти не можеш сказати все, що думаєш. Ти їх не знаєш настільки зсередини. Тому з вигаданими героями ти ніби можеш залізти їм в голову, довигадувати і показати більше такими, як вони є. Тому мені треба було вийти в художню реальність, щоб бути більш правдивим.

Розмову вела Марта Шокало.